

Human Rights Report February 2000

Tromjesečni izvještaj HRCC-a zasniva se na redovnim i specijalnim izvještajima međjuvladinih i nevladinih organizacija. Cilj Izvještaja je da pruži sažetu analizu problematike ljudskih prava, slučajeva i trendova koji uticu na sveukupnu situaciju u oblasti ljudskih prava u Bosni i Hercegovini u toku perioda obuhvaćenog izvještajem. Za pitanja o konkretnim temama, treba se obratiti organizacijama koje izvještavaju o njima ili HRCC-u. Molimo vas da sve informacije za koje biste željeli da budu uključene u buduće izvještaje posaljete putem faksa na #387-71-447-420 za Lene Madsen, Sirpu Rautio ili Erica Fréjabuea, ili e-mailom na adresu lene.madsen@ohr.int, sirpa.rautio@ohr.int, ili eric.frejabue@ohr.int

- **Visoki predstavnik je 29. novembra sa cijele teritorije BiH smijenio sa dužnosti 22 dužnosnika koji su vrsili opstrukciju**
- **Oprezni optimizam ima osnova zbog činjenice da se implementacija imovinskih zakona poboljšava u većini područja u zemlji**
- **UNMIBH je započeo ponovnu registraciju i provjeru policajca u oba entiteta**
- **Znacajan broj ljudi je pritvoren u BiH na duge vremenske periode bez konačne presude**
- **U nesreći koju je izazvala kopnena mina u Gackom uništeno je vozilo CRS-a i dvije osobe su povrijeđene**
- **Sigurnosni incidenti u Stocu i Capljini- napadnute su raseljene osobe u kolektivnom centru u Capljini**

Pravo na povratak/Pravo na imovinu

Opci pregled :

1. Dana 29. novembra, Visoki predstavnik je smijenio sa dužnosti 22 BiH dužnosnika zbog opstrukcija u implementaciji Daytonskog mirovnog sporazuma. Neki od njih su smijenjeni sa dužnosti zbog opstrukcija u povratku izbjeglica i raseljenih osoba putem neprovođenja imovinskih zakon i drugih taktika; drugi zbog toga što lično nisu postojali odluke Doma za ljudska prava; a ostali što su pokušali blokirati fundamentalno pravo manjina na obrazovanje. Među onima koji su smijenjeni sa dužnosti bili su i gradonačelnik Banja Luke, guverner Unsko-sanskog kantona; načelnici Capljine i Stoca. Uz njih, smijenjena su dva sefa odjela za stambena pitanja (u Federaciji) i dva sefa OMI-ja (RS) zbog toga što nisu implementirali imovinske zakone.
2. U domenu povratka, fokus je sve više bio na implementaciji imovinskih zakona, više nego na povrćima potaknutim rekonstrukcijom i to djelimično zbog zimskih uslova ali isto tako i zbog odluka Visokog predstavnika vezanim za imovinu a koje su donesene u oktobru 1999. godine Švidi izvještaj HRCC-a iz oktobra, stav 13Ć te odlukama o smjenjivanju sa dužnosti iz novembra 1999. godine.
3. Uz vrlo teske vremenske uslove, nedostatak sredstava je i dalje ometao programe povratka i rekonstrukcije. Velike sniježne padavine sredinom decembra (koje su rezultirale objavom vanrednog stanja u mnogim dijelovima zemlje) blokirale su povratak isto kao i isporuku pomoći u kolektivne centre i mjesta povratka. U nekim dijelovima zemlje povratak je bio blokiran i u januaru.
4. Neki incidenti vezani za sigurnost povratka su se desili u toku perioda koji je obuhvaćen ovim izvještajem. Dana 30. novembra, u eksploziji kopnene mine do koje je došlo na putu do mjesta u koje se vraćaju Bosnjaci u Gackom (RS) uništeno je vozilo CRS-a (Katolicke humanitarne

organizacije) i dva člana osoblja su povrijeđena. Rezultati istrage koju je sproveo SFOR su ukazali na to da je mina nedavno postavljena vjerovatno s namjerom da se povrijede povratnici. Čini se da se sigurnosna situacija u Capljini i Stocu ponovo pogorsava, gdje su se u toku januara desila tri incidenta usmjerena protiv povratnika uključujući paljevine, eksplozije i pljackanje kuća.

Imovinski zakoni- razvoj događaja:

5. Dana 27. oktobra 1999. godine Visoki predstavnik je nametnuo amandmane na imovinske zakone u oba entiteta isto kao i instrukcije za njihovu primjenu. Švidi izvještaj HRCC-a iz oktobra, stav 13Ć Sada je u cijeloj BiH na snazi pravni okvir za povratak izbjeglica i raseljenih osoba kao i za implementaciju odluka Komisije za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica (CRPC).
6. Dana 10. decembra 1999. godine zbog toga što neki organi nadležni za stambena pitanja nisu primali zahtjeve kao i zbog toga što neki uredi za stambena pitanja nisu funkcionirali u toku vazдушnih napada NATO-a protiv Srbije i Crne Gore, Visoki predstavnik je za još 4 mjeseca, do 19. aprila 2000. godine, u RS-u produžio rok za podnošenje zahtjeva za povrat stanova u društvenom vlasništvu.
7. Dana 30. decembra 1999. godine zbog nedostatka povjerenja u odlučnost općinskih organa vlasti da brane javni interes u vezi sa dodjelom zemljišta, Visoki predstavnik je također produžio važnost svoje odluke od 26. maja 1999. godine kojom se zabranjuje raspolaganje državnom imovinom određenih kategorija (na primjer: društvena imovina koje se koristi za kulturne potrebe ili vjerske službe, za stambene, poslovne ili poljoprivredne svrhe) do 30. juna 2000. godine. Ova odluka se primjenjuje u cijeloj BiH.
8. U novembru i decembru 1999. godine s ciljem da se osigura da organi nadležni za stambena pitanja implementiraju nove zakone nametnute u oktobru 1999. godine, na cijeloj teritoriji RS-a, međunarodne organizacije su organizirale osam seminara za obuku u oblasti imovinskih zakona za sefove ureda organa nadležnih za stambena pitanja u RS-u. Na ovim seminarima obuke iz oblasti imovinskih zakona date su instrukcije vezano za njihovu primjenu, te je pružena mogućnost da zvaničnici koji se bave ovim pitanjima razjasne pitanja koja izazivaju zabrinutost. Ministarstvo prostornog planiranja iz Federacije je organiziralo slične seminare za organe nadležne za stambena pitanja u Federaciji.

(Kopije Odluka Visokog predstavnika se mogu naći na OHR web stranici: <https://www.ohr.int>)

Implementacija imovinskih zakona:

9. U toku perioda koji obuhvata ovaj izvještaj u nekim dijelovima BiH uocen je pozitivan razvoj događaja u oblasti obrade zahtjeva za povrat imovine i implementiranju odluka vezanih za povrat imovine uključujući i CRPC odluke. Ovo se djelimično može pripisati upornim zahtjevima međunarodne zajednice upućenim političkom rukovodstvu Federacije i RS-a da se imovinski zakoni moraju implementirati. Također, možda je na to utjecala i odluka od 29. novembra o smjenjivanju 22 zvaničnika koji su vrsili opstrukciju.
10. Pa ipak, značajan broj organa nadležnih za stambena pitanja (posebno u kantonima 7,8 i 10) nisu učinili napredak u obradi zahtjeva za povrat nekretnina, i privatnih i društvenih stanova. Neki organi nadležni za stambena pitanja, kao i sudovi (na primjer u Mostaru gdje 300 delozacija bespravnih korisnika još uvijek nije izvršeno) neosnovano tvrde da ih nedostatak alternativnog smještaja za privremene korisnike sprečava da implementiraju ove zakone. U Zivinicama su sudije izdale sudske naloge o odlaganju izvršenja naloga o delozaciji koje su izdali zvaničnici nadležni za stambena pitanja. Ovo je u suprotnosti sa Odlukom Visokog predstavnika od 27. oktobra da žalba ne odlaze izvršenje provostepne odluke. To je isto tako u suprotnosti sa činjenicom da sudovi više nemaju nadležnost da odlučuju u slučajevima o ponovnom stupanju u posjed imovine. Aktivnosti poput ovih i dalje sprečavaju povratak raseljenih osoba i izbjeglica.

11. **Budzeti ureda nadležnih za stambena pitanja/OMI-ja su i dalje nedostatni:** Medjunarodna zajednica je i dalje ukljucena u postupak financiranja lokalnih organa vlasti nadležnih za stambena pitanja. Budzeti cija je revizija izvršena nisu bili dovoljni da se obezbijede resursi za ispunjavanje obaveza u implementaciji imovinskih zakona i osiguranja privremenog rjesenja za one koju su raseljeni a bez kršenja prava drugih.
12. **Pravilo Privremene izborne komisije broj 7.16:** Medjunarodna zajednica je poduzela razlicite mjere i inicijative u nastojanju da se unaprijedi implementacija imovinskih zakona. Dana 20. januara, Privremena izborna komisija (PIK) je odlucila da je devet kandidata nepodobno da se kandiduje na slijedecim izborima (8. april 2000. godine) jer su odbili da se isele iz imovine koju trenutno koriste uprkos administrativne odluke koja to od njih zahtijeva.
13. Ova odluka je donesena u skladu sa Pravilom broj 7.16 Privremene izborne komisije koje je usvojeno u decembru 1999. godine. Ovo pravilo omogucava da PIK skine kandidate sa kandidatskih lista i to kandidate koji odbiju da isele iz imovine u roku koji je odredjen u CRPC odluci, administrativnoj odluci ili sudskoj odluci. Medjutim, uticaj ove mjere je ogranicen jer, u sustini, ona kaznjava samo kandidate iz opcina u kojima se ostvaruje najveći stepen implementacije imovinskih zakona; na primjer iz onih opcina u kojim se zaista izdaju rjesenja po zahtjevima za stupanje u posjed imovine. U onim opcinama u kojima se uopce ne izdaju rjesenja, ne moze se skinuti niti jedan kandidat, cak iako se u nekim slucajevima radi o osobama koje su odgovorne za to sto opcina ne implementira imovinske zakone.
14. **Napredak u prisilnim iseljenjima:** UNMIBH je usmjerio svoje napore na to da se osigura da lokalna policija izvršava prisilna iseljenja te da sami policajci ne krše imovinske zakone i Aneks 7. U vezi s tim izvršena je znacajna delozacija bespravnog korisnika (Bosnjaka) u **Crkvicama** (Zenicko-dobojski kanton), omogucavajući povratak pripadnika manjine (bosanski Srbin) u njegovu privatnu imovinu. Delozacija je izvršena 13. decembra 1999. godine uprkos protesta otprilike 150 osoba koje je mobilizirala "Organizacija za zastitu ljudskih prava privremenih korisnika". Vrsilac dužnosti sefa policije u Zenici, cetiri zvanicnika kantonalnog Ministarstva unutrasnjih poslova, pedeset policajaca i pripadnici jedinice za podršku su stigli na mjesto delozacije. Policajci su udaljili otprilike pedeset demonstranata i uhapsili petnaest, na silu otvorili vrata i uhapsili bespravnog korisnika i njegovu suprugu. Takva akcija bez presedana koju je poduzela lokalna policija predstavlja korak ka ohrabrenju daljnjih povrataka manjina u podrucje Zenice. Uz to, ona je poslužila kao sredstvo za odvracanje ostalih koji bi se mogli odluciti da sprecavaju povratak manjina te služi za primjer ostalim policijskim upravama.
15. **Policajci kao bespravni korisnici:** U novembru 1999. godine, UNMIBH je pokrenuo projekat sa ciljem da se spriječi bespravno korištenje imovine od strane policajaca te da se istovremeno omoguci povratak policajcima u svoje predratne domove, ukoliko to oni zeće. Identificirano je 15 zaposlenih Ministarstva unutrasnjih poslova u Kantonu 9 koji nisu imali dokumenta kojima se dokazuje njihovo pravo na korištenje imovine u kojoj sada borave. Do 5. februara, jedanaest zaposlenih je vratilo kljuceve organima nadležnim za stambena pitanja. Ostala cetiri slucaja se i dalje istrazuju iako su dva korisnika vec stavila do znanja da će iseliti iz prostorija cim to od njih zatraze organi nadležni za stambena pitanja. .
16. Jos jedan primjer poboljsane implementacije imovinskih zakona dolazi iz regije **Doboj**. Od novembra 1999. godine UNMIBH/IPTF su zajednicki delegirali specijalnog savjetnika u lokalnom uredu MRDP-u (Ministarstvo za izbjeglice i raseljena lica). Ova inicijativa je poduzeta zbog toga sto se imovinski zakoni nisu nikako implementirali. Nije bilo prisilnih iseljenja i organi vlasti su u rijetkim slucajevima vrsili procjene imovine. Medjutim, od pocetka projekta uspješno je izvršeno preko 60 delozacija od kojih se 43 odnosilo na imovinu pripadnika manjina. Posebna saslanja su uspostavljena za privremene korisnike u cilju pojasnjavanja krivicnih posljedica i omogucavanja mirnih delozacija. Medjunarodne organizacije koje se bave implementacijom imovinskih zakona (OSCE, UNHCR i UNMIBH) su pratile organe Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica na terenu radi vršenja procjena. Oni su isto tako omogucili redovne sastanke sa obe strane IEBL-a (medjuintitetske linije razgranicenja) da se razgovara o mogucnostima

dvosmjernog povratka.

17. **Vecina Bosnjaka jos uvijek zeli da se vrati u predratne domove navodi se u studiji CRPC-a/UNHCR-a:** Komisija za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica (CRPC) i Visoki komesarijat za izbjeglice UN-a (UNHCR) su u novembru 1999. godine objavili podatke ankete (koju je provela CRPC) o opredjeljenju i namjerama raseljenih lica i izbjeglica. Anketa je provedena medju vise od 3.000 ispitanika na cijelom podrucju Bosne i Hercegovine, u Hrvatskoj i Saveznoj Republici Jugoslaviji. Od ispitanika je trazeno da se izjasne o tome gdje bi najvise zeljeli da ostvare svoja imovinska prava i koji faktori uticu na njihov izbor.
18. Istrazivanje potvrđuje da vecina ispitanika jos uvijek zeli da se vrati u domove u kojima su zivjeli prije rata. Rezultati otkrivaju da oko 61% od svih ispitanika zeli da se vrati u svoje predratne domove. U Bosni i Hercegovini 76% ispitanika koji trenutno zive na prostoru Federacije i 34% ispitanika koji trenutno zive na prostoru Republike Srpske ze da se vrata u svoje predratne domove. 76% od svih ispitanih raseljenih lica- Bosnjaka, 73% Hrvata i 36% Srba su naveli svoju opredijeljenost da se vrata u predratne domove. 54% izbjeglica u Hrvatskoj i 49% izbjeglica u SRJ je izrazilo zelju da se vrati u svoje predratne domove.
19. Vecina svih ispitanika (59%) koji su izrazili zelju da se vrata je navela kao glavni motivirajuci faktor jednostavnu cinjenicu da je to "njihov dom". Drugi najcesci faktor koji su naveli oni koji ze da se vrata je taj da je trenutna stambena situacija neprihvatljiva. Prema studiji, jedna od glavnih prepreka za povratak koju su naznacili ispitanici je licna sigurnost i sigurnost imovine. Vecina (58%) svih ispitanih koji su izrazili zelju da prodaju, zamijene ili daju u zakup svoju imovinu je navela da bi se vratili ako bi lokalne vlasti garantirale njihovu sigurnost ili ako bi se vratili njihovi predratni susjedi. Ekonomski faktori takodjer uticu na opredjeljenje za povratak. 21% svih ispitanih koji su izrazili zelju da prodaju, zamijene ili daju pod zakup svoju imovinu je navela da bi se vratili ako bi imali mogucnost zaposljavanja.
20. Studija završava sa zakljuckom da se imovinski zakoni moraju striktno implementirati kao pitanje od apsolutnog prioriteta u cilju znacajnog poboljsanja procesa povratka i pronalazenja postojanih rjesenja za vecinu raseljenih lica. Konkretna materijalna podrška se treba obezbijediti putem fleksibilnih mehanizama financiranja kako bi se pomoglo izbjeglicama i raseljenim licima da ostvare svoja opredjeljenja (bilo da je to povratak ili integracija u lokalnu zajednicu). (Istrazivanje je provedeno prije nego sto je Visoki predstavnik izvršio izmjene i dopune pravnog imovinskog okvira svojim odlukama od 27. oktobra 1999. godine.)

Pravo na povratak / Posjete, povratak i incidenti vezani za povratak

ŠOvaj dio se fokusira na informacije u vezi sa povratkom koje su znacajne sa aspekta ljudskih pravaĆ

Republika Srpska:

22. U novembru 1999. godine otpocio je povratak 22 porodice u selo Nevacka u opcini **Han Pijesak** (istocni dio Republike Srpske) gdje im se obnavljaju kuce, a 29 porodica se vratilo u selo u blizini **Cajnica**. Raseljena lica-Bosnjaci su dva puta posjetili opcinu **Sokolac**. Oko 160 ljudi je posjetilo selo Knezinu, a 145 ljudi je posjetilo predratne domove u prethodno multietnickim selima Pedise i Preljubovici. Nije bilo nikakvih izvjestaja o incidentima.
23. Pored napada na vijecnika Bosnjaka u Srebrenici koji se dogodio 9. oktobra Švidjeti HRCC Izvjestaj izoktobra 1999. godine, tacka 2Ć, i napete atmosfere koja je uslijedila nakon napada, pocetkom novembra je organizirana posjeta (druga) selima Suceska/Bektici u opcini Srebrenica. 24. decembra je takodjer izvršena posjeta Srebrenici u organizaciji Swedish Immigration Board-a. Ova posjeta, u kojoj je ucestvovalo 14 izbjeglica, je prosla bez incidenata. Posjetioci su sa lokalnim vlastima razgovarali o povratku u rubna sela. Pitanja sigurnosti koja brinu bosnjacke vijecnike su u januaru ublazena posto je IPTF uspostavio stalni ured u Srebrenici i izradjen je

plan sigurnosti.

24. Pored tenzija i incidenata u Zvorniku u oktobru 1999. godine, koji ocigledno nisu bili u vezi sa manjinskim povratkom Švidjeti HRCC Izvjestaj iz oktobra, tacke 5 i 6Ć, nije bilo povecanih tenzija u selima u koje je izvršen povratak. U decembru 1999. godine otpocele su zajednicke (Bosnjaci/bosanski Srbi) aktivnosti na ciscenju kuca u nova tri sela za povratak. U decembru je takodjer u centru grada izvršeno prvo vraćanje u posjed stanja pripadnika manjinskog naroda. Nakon ispaljenog hica ispred vanjskih vrata stana (za koje se ispostavilo da je bilo bezopasno), Bosnjak je odlucio da napusti stan, ali se u medjuvremenu vratio. Krajem januara iseljeno je 11 stambenih jedinica koje pripadaju Bosnjacima, ali su samo dvije vracene u posjed. Povratak u posljednje prazno selo u općini Zvornik, Kula Grad i dva druga sela je poceo 24. januara, tako da ukupan broj sela za povratak iznosi 65. Nije bilo nikakvih negativnih reakcija na ove aktivnosti na ciscenju kuca. Krajem januara su takodjer otpocele aktivnosti na ciscenju kuca u susjednoj (nepriznatoj) općini **Milici**.
25. Povratak Bosnjaka u **Kopace** je i dalje blokiran. Nekoliko raseljenih lica je ustalo u kampu na medjuentitetskoj liniji razgranicenja u blizini Srpskog Gorazda, nadajuci se povratku u svoje domove. Lokalne vlasti su ponovo u novembru zaustavile radove na obnovi 7 bosnjackih kuca u Kopacima/Srpsko Gorazde. Medjutim, u januaru je održan konstruktivan sastanak u vezi sa povratkom u Kopace izmedju relevantnih entitetskih ministara i raseljenih lica tokom kojeg je RS ministar za izbjeglice i raseljena lica obećao da ce raseljenim licima uskoro biti omogućen povratak.
26. Izvijesteno je o incidentima u **Derventi** (sjeverni dio RS) ciji su cilj bili povratnici pripadnici manjinskih grupa (Bosnjaci i bosanski Hrvati), od kojih se posljednji desio u novembru. Lokalna policija sporo obavlja istragu. Pored teskih vremenskih uslova i cinjenice da su im kuce dijelom unistene, oko 25 bosanskih Hrvata se vratilo u selo Cardak u općini **Modrica**.
27. U januaru 2000. godine grupa Bosnjaka-raseljenih lica je otpocela sa aktivnostima na ciscenju kuca u Kotorskom, općina **Doboj**, izvodeci radove na pristupnoj cesti do sela gdje se nalaze njihove neuseljene porusene kuce. Ove aktivnosti su izvršene bez incidenta i situacija u Kotorskom, gdje zivi oko 450 raseljenih Srba, je ostala mirna.
28. I pored zimskih vremenskih uslova, povratak se nastavlja u podrucje **Novog Prijedora**. Sa završetom rekonstrukcije, broj povratnika se povecava. Glavno pitanje koje brine povratnike je nedostatak sredstava za opravak elektro odnosno vodovodne mreze.

Federacija:

29. U januaru su organizirane ohrabrujuće posjete Ilijasu (kraj Sarajeva) od strane bosanskih Srba koji su trenutno raseljeni u sjeveroistocnoj Bosni (npr. Zvornik, Brcko, Bijeljina, Vlasenica). Posjetioci su poduzeli preliminarne administrativne korake u pravcu pokretanja procesa povratka.
30. U novembru je doslo do izvjesnih pomaka u povratku Bosnjaka i Srba i u kanton 7 (ukljucujuci **Capljinu, Mostar**) i kanton 6. Nije bilo izvjestaja o incidentima. Relativno veliki broj Srba se vratio u **Bugojno** (119 samo u novembru) i određeni broj se vratio u **Travnik**. Oko 50 Bosnjaka iz Bugojna se vratilo u razna sela u općini **Jajce** i Gornji Vakuf, a oko 30 porodica se vratilo u **Vitez** (u kantonu 6). Zbog nepovoljnih vremenskih uslova, u decembru se desio samo jedan povratak u ovo podrucje kojom prilikom se oko 60 Bosnjaka vratilo u sela Klek i Kucani u općini **Prozor-Rama** pod veoma teskim uslovima i suprotno savjetu medjunarodne zajednice
31. Ozbiljan incident se desio 26. decembra u selu Krcevine, općina **Capljina** kada su cetiri nepoznata lica silom usla u kolektivni smjestaj, maltretirali povratnike, polomili namjestaj i nanijeli lakše povrede jednom licu. Povratnici su iz straha napustili smjestaj i selo.
32. Bosnjacka kuca u Kablicima, općina **Livno** je srusena 12. oktobra od eksplozije bombe. Kucu su obnovili UNHCR/UMCOR.
33. Povratak Bosnjaka u općinu **Orasje**, ukljucujuci Vukosavlje, je nastavljen bez incidenata. Medjutim, izgleda da su lokalne vlasti veoma zabrinute zbog povecanog broja manjinskih

povrataka.

34. Organizirana posjeta koju je 35 bosanskih Srba raseljenih lica izvršilo 11. decembra **Zivinicama** je izazvala zestoke reakcije od strane bosnjackih raseljenih lica iz Srebrenice, ocigledno kao posljedica prikazivanja dokumentarnog filma o padu Srebrenice prethodnu noc na televiziji. I pored ozbiljnog incidenta, cini se da su vlasti u Zivinicama odlucne po pitanju manjinskog povratka i poduzete su odredjene mjere u cilju sprecavanja daljnjih incidenata.
35. Povratnici u spornom granicnom podrucju **Tiskovac** (opcina **Bihac**) se suocavaju sa drugom zimom bez slobode kretanja, sigurnosti i pristupa socijalnim sluzbama. Zima i lose vremenske prilike cine da je pristup selima moguc samo pjesice, a nedostatak hrane i osnovnih potreptina predstavljaju glavna pitanja koja brinu povratnike od kojih su vecina stariji ljudi.

Vladavina zakona - policija i sudstvo

Policija:

35. **Registriranje policijskog osoblja:** UNMBIH se angazirala na obimnom projektu registriranja i provjere svih lica u BiH za koje su entitetski ministri unutrasnjih poslova naveli da obavljaju policijsku duznost. Projekat je iniciran kako u cilju implementiranja Okvirnog sporazuma o restrukturiranju policije, reformi i demokratizaciji u Republici Srpskoj iz decembra 1998. godine, tako i zbog stalnog nedostatka odgovornosti osoblja zaposlenog u BiH ministarstvima unutrasnjih poslova. RS i Federalno ministarstvo unutrasnjih poslova su u aprilu odnosno septembru 1999. godine pripremili liste sa imenima lica.
36. Po završetku registriranja, testiranja i provjere biografskih podataka, UNMBIH/IPTF ce privremeno ovlastiti ona lica koja ispunjavaju uslove da obavljaju policijsku duznost i dodijelice im UNMBIH/IPTF iskaznice. Proces registriranja za osoblje iz Centra javne bezbjednosti Foca, kantona 9 i kantona 6 je proveden tokom protekla tri mjeseca. U Foci je registrirano 472 lica, ali su nakon testiranja i provjera biografskih podataka 459 lica dobila ovlastenje da obavljaju policijsku duznost. U kantonu 9 registrirano je 1557 lica i provjere biografskih podataka su u toku. U kantonu 6 registrirano je 1004 lica i provjere biografskih podataka su u toku.
37. **Oduzimanje privremenih ovlastenja:** Komesar IPTF-a je 14. januara oduzeo privremeno ovlastenje za obavljanje policijske duznosti od 7 policajaca u Federaciji. Medju njima su bila cetiri policajca iz kantona 1, jedan policajac iz kantona 8 i dva policajca iz Federalne atniteroristicke jedinice. Oduzimanje je izvršeno zbog kršenja koja su se kretala od bespravnog lisavanja slobode do napada na civile u pritvoru i napada kada su bili na duznosti. U jednom slucaju kada je policajac bio pijan, ubijen je jedan civil. IPTF se odlucuje za oduzimanje ovlastenja u slucajevima kada oni koji obavljaju policijsku duznost izvrše ozbiljno kršenje ljudskih prava i/ili grubo odstupe od utvrdjenih principa demokratske policije. Izvjestaji o kršenju su bili prethodno dostavljeni za ovih 7 policajaca. UNMBIH je do sada primio potvrdu da su policajci u kantonima 1 i 8 predali svoje uniforme, licno naoruzanje i UNMBIH/IPTF iskaznicu svojim ministarstvima unutrasnjih poslova odnosno odredjenom organu.
38. **Neprimjerene i uvredljive oznake koje koriste policajci:** U cilju provjere postivanja Odluke o oznakama koju je donio Visoki predstavnik u julu 1999. godine, kao i Uputstva za implementaciju koje je UNMBIH izdao nakon toga, UNMBIH je 16. i 17. novembra 1999. godine proveo istrazivanje u odabranim policijskim upravama u svih deset kantona. Instrukcijom se zahtijeva da policijske uprave istaknu federalne oznake i zabranjuje koristenje neprimjerenih ili uvredljivih oznaka.
39. Tokom istrazivanja su pregledane 22 policijske stanice, 10 u podrucjima gdje vecinu predstavljaju bosanski Hrvati, a 12 u podrucjima sa bosnjackom vecinom. Rezultat istrazivanja je sasvim jasno pokazao da policijska administracija u podrucjima sa vecinskom zastupljenoscu bosanskih Hrvata uglavnom nije preduzela odgovarajuce korake u sprovođenju odluka Visokog predstavnika i Instrukcija za sprovedbu UNMBIH-a. Na kraju su Izvjestaji o nepostivanju zahtjeva

podneseni kantonalnim ministrima. Zbog stalnog nepostivanja Instrukcija za sprovedbu, Komesar IPTF-a je potom izdao izvjestaje o nepostivanju zahtjeva svim nacelnicima Policijskih uprava koji su nastavili sa ignoriranjem svojih obaveza. Kao rezultat, tokom januara 2000.godine izdato je ukupno 15 izvjestaja o nepostivanju zahtjeva policijskim sefovima u svim policijskim upravama u kantonima 7 i 10 na podrucju gdje vecinsko stanovnistvo predstavlja bosanski Hrvata.

40. **Trgovina osobama u cilju prisilne prostitucije.** Trgovina osobama u cilju obavljanja prisilne prostitucije se pojavila kao glavni problem u oblasti ljudskih prava u Bosni i Hercegovini od proljeca 1999. godine. Do kraja 1999. godine, 37 osoba koje su bile zrtve trgovine (sve zenskog roda) su dobile pomoc kako bi se vratile u svoje rodne zemlje u okviru IOM-ovog projekta o sigurnom povratku koji takodje ukljucuje neznatnu novcanu svotu zrtavama nakon njihovog povratka i njihovo obracanje savjetovalistima gdje je to moguće. Nekoliko novih zrtava trgovine ljudima je pronadjeno u periodu od decembra 1999. godine do januara 2000. godine, ukljucujuci i 3 maloljetnice, kojima se pruza pomoc u povratku njihovim domovima.
41. Program medjunarodne zajednice (koji obuhvata uglavnom UNMIBH, OHCHR, IOM i UNHCR) u borbi protiv trgovine ljudima je otpoceo kao odgovor na nenaklonost ili nesposobnost lokalnih organa vlasti da se pozabave ovim problemom. U vecini slucajevima, policija nije sprovela temeljitu istragu protiv vlasnika kafica i ostalih osoba ukljucenih u zaposljavanje, prevoz i kretanje zrtava trgovine ljudima i istrage protiv ovih osoba su jos uvijek rijetke. Policija je cesto propustila da osigura sigurnost i bezbjednost zrtava trgovine ljudima i vracale zrtve njihovim svodnicima. Zrtve su cesto hapsene zbog prostitucije ili neposjedovanja odgovarajuce putne dokumentacije i prijeceno im je deportacijom. Zakonske procedure kojima su zene bile podvrgnute su u mnogim slucajevima bile sprovedjene bez postivanja osnovnih zakonskih prava poput pomoci advokata i prevodioca. Konacno, zbog nedostatka programa zastite svjedoka u Bosni i Hercegovini tesko je zbrinuti i zastititi zene koje se saglase da pruzе dokaze protiv organizatora trgovine ljudima i ostalih ukljucenih osoba.
42. Visoki predstavnik je 26. oktobra 1999. godine izdao odluku kojom se zabranjuju bilo kakva rjesenja o odbijanju ulaska stranim gradjanima (ukljucujuci njihovo preseljenje iz zemlje poput deportacija) bez prethodnih konsultacija sa IPTF-om dok se ne usvoji i sprovede zakon o imigraciji i azilu. Iako je Zakon o imigraciji i azilu usvojen na Parlamentarnoj skupstini u novembru 1999. godine jos uvijek je potrebno preduzeti mnoge korake ka njegovoj implementaciji.
43. Iako je doslo do odredjenog napretka u pomaganju zrtvama trgovine ljudima, lokalni organi vlasti jos uvijek ne preuzimaju svoje odgovornosti i obaveze u potpunosti. Posebno, organi vlasti za sprovedjenje zakona moraju istraziti i progoniti krivicne elemente ukljucene u trgovinu ljudima. Takodje, neophodno je pronaci "sigurne kuce" za zrtve i svjedoke i mora biti osiguran pristup medicinskoj brizi i ostalim vrstama pomoci. Ministar za civilne poslove i komunikacije se u decembru 1999. godine obavezao da otpocne potragu za odgovarajucim objektima za smjestaj zrtvama, kao i da saradjuje sa nadleznim nevladinim organizacijama kako bi se pruzile trazene usluge.

Sudske reforme:

44. **Znacajan broj osoba zadrzan u pritvoru bez konacne presude:** Program za ocjenu sudskog sistema UNMIBH (JSAP) je 7. februara objavio Prelazni izvjestaj o odlaganjima i pritvoru u kojem se istrazuju efekti odlaganja procesa na stvarnu duzinu pritvora optuzenih osoba protiv kojih ne postoji konacna presuda. JSAP je utvrdio da postoji znacajan broj ljudi koji su zatoceni bez konacne presude, od kojih su neki pritvoreni po nekoliko godina. Mnogi istrazeni slucajevi su bili razlog za zabrinutost da li je sudski sistem sposoban da utvrdi prioritet i hitno se pozabavi slucajevima, kao i oko efikasne primjene Evropske konvencije o ljudskim pravima (u daljem tekstu ECHR).
45. Nakon ispitivanja situacije i u Banja Luci (RS) i u Mostaru (Fed), JSAP je zakljucio da: u

odredjivanju pritvora, sudovi trenutno više uzimaju u obzir prirodu navodnog zločina nego relevantne okolnosti i tako krše ECHR; da se neka optužena lica, dok čekaju na konačnu presudu, nalaze u pritvoru ponekoliko godina; i da taj dugi period koji protekne između podnošenja žalbe i same odluke može dovesti do produženog pritvora. JSAP je dalje zaključio da odsustvo habeus corpus odredbe znači da su pritvorenici efektivno kažnjeni bez presude; nepostojanje psihijatrijskih objekata u Federaciji je dovelo do toga da se osobe nalaze u pritvoru umjesto da budu pravilno liječene; moguća odgovornost vlasti da plate nadoknade za period pritvora mogu stvoriti inicijativu da se osoba proglasi krivom; i da je nesigurnost u vezi sa jurisdikcijom drugostepenog organa koja je nastala nakon uspostavljanja međuentitetske linije razdvajanja (IEBL) 1995. godine rezultirala time da neki slučajevi nisu riješeni, što za posljedicu ima nastavak pritvora.

46. JSAP je dao određeni broj preporuka uključujući i to da oba entiteta moraju hitno riješiti pitanje podjele jurisdikcije koje je nastalo uspostavljanjem IEBL-a; da vlasti u Federaciji moraju preduzeti urgentne korake da se riješi pitanje odredbe o uslugama onima koji zahtijevaju psihijatrijski tretman; od sudova treba zahtijevati da slučajeve riješe u nekoliko često zakazanih saslušanja radije no putem brojnih saslušanja u dugom vremenskom periodu; da drugostepeni sudovi trebaju donijeti odluke a ne vraćati slučajeve nazad nizim sudovima; da sudski organi i advokati trebaju biti upoznati sa primjenom ECHR-a; da odgovarajuće habeus corpus procedure trebaju biti razmotrene tokom revizije krivičnih procedura u oba entiteta.
47. **Međuentitetska pravna saradnja:** Federacija i RS održavaju odvojene strukture sudova i organa za krivično gonjenje sa malo ili nimalo kontakata uspostavljenih preko entitetske linije. Iako postoje neki izolirani slučajevi gdje se uspješno koristi Memorandum o međuentitetskoj pravnoj saradnji potpisan 1998. godine, doslo je do malo održivog napretka u stvaranju izvedive i efikasne strukture za takvu saradnju. Npr., ne postoji mehanizam između ministarstva unutrašnjih poslova koji bi omogućio izvršavanje naloga za hapšenje na citavoj teritoriji BiH. Zakon koji dozvoljava advokatima da se registruju kod bilo koje advokatske komore u BiH kako bi svoje dužnosti izvodili na citavoj teritoriji BiH je uvršten u nacrt Federalnog zakona o pravnoj praksi, ali nikakve akcije u tom smislu nisu preduzete u RS.
48. **Nalozi za hapšenje, amnestija, sudjenja u odsustvu.** JSAP je u decembru 1999. godine objavio izvještaj: "Nalozi za hapšenje, amnestija i sudjenja u odsustvu". Izvještaj je otkrio da u Federaciji postoji nediskriminatorna primjena prakse sudjenja u odsustvu protiv osoba koje su tokom rata izbjegle sa sadašnjeg teritorija Federacije. Naknadna primjena naloga za hapšenje u svrhu izvršavanja presude znači da je izdat neproporcionalan broj neizvršenih naloga protiv pripadnika manjinskih naroda. Istraživanja u pojedinim slučajevima su potvrdila nedostatak pune primjene odredbi o amnestiji (kako onih iz zakona Federacije tako i iz Općeg okvirnog sporazuma za mir). Uoceni su ozbiljni problemi u vezi sa postivanjem registriranja izdatih i povučenih naloga za hapšenje kao i sa komunikacijom između sudova i kantonalnih ministarstava unutrašnjih poslova koji su u nekim slučajevima rezultirali time da se optužene osobe, i nakon njihovog oslobađanja, traže radi hapšenja. Izvještaj je također otkrio da ne postoji međuentitetska saradnja u smislu izvršavanja vazecih naloga za hapšenje što je pomoglo stvaranju sigurnog raja za kriminalce u oba entiteta.
49. Izvještaj je utvrdio da su problemi sistemske prirode (nedostatak odgovarajuće procedure, nefleksibilnost pravila, itd.) ili političke (nedostatak međuentitetske saradnje). On je dokumentovao da napore ka rješavanju ovih pitanja moraju biti preduzeti na različitim nivoima. Izvještaj predviđa da odgovarajuća implementacija novih zakona o amnestiji treba otkloniti najteže poteškoće za ubuduće ali i savjetuje da treba uspostaviti odgovarajući sistem sirom zemlje da bi se osiguralo da kriminalci budu dovedeni pred lice pravde i da prevlada vladavina prava.
50. **Federacija usvojila Zakon o amnestiji:** Novi Federalni zakon o amnestiji je stupio na snagu u Federaciji 11. decembra 1999. godine. Ovaj Zakon daje mnogo širu amnestiju od one koju zahtijeva Opći okvirni sporazum o miru dozvoljavajući amnestiju skoro svim osobama koje su

pocinile zlocine izmedju 1. januara 1991. godine i 22. decembra 1995. godine izuzev pociniteljima izuzetno teskih zlocina poput onih protiv humanosti i medjunarodnog prava, onih definiranih statusom ICTY, kao i specificnih zlocina u skladu sa Krivicnim zakonikom kao silovanje i ubistvo. Zakon o amnestiji RS je dopunjen u julu 1999. godine u svrhu njegovog harmoniziranja sa Opcim okvirnim sporazumom za mir. Primjena oba zakona se i dalje nastavlja.

51. **Koraci ka formiranju nezavisnog i nepristrasnog sudskog sistema:** U ovom periodu je promoviran cilj kreiranja nezavisnog i nepristrasnog sudstva usvajanjem Zakona o sudskoj i tuzilackoj funkciji kojim se regulise odabir i smjenjivanje sudija i tuzilaca u Federaciji (Dom naroda Federacije jos uvijek treba da usvoji ovaj Zakon). RS Zakon o sudovima i sudskoj funkciji je donesen u formi nacрта i njegovo drugo citanje ce biti na narednoj sjednici Narodne skupstine RS. Nakon sto budu konacno usvojeni i sprovedeni ovi zakoni ce osigurati nepoliticku, na zaslugama zasnovanu, strukturu za imenovanje i smjenjivanje sudija i tuzilaca i postaviti jedinstvene standarde za njihovo profesionalno vršenje dužnosti. Domaci kreatori politike i medjunarodna zajednica su sada postavljeni pred zadatak izgradnje osnove za novu strukturu kako bi osigurali da im budu pružena odgovarajuća sredstva za vršenje njihove funkcije.
52. **Zlocini sa “medjunacionalnom dimenzijom”:** Zabrinutost oko sposobnosti sudskog sistema da se efikasno pozabavi slucajevima sa “medjunacionalnom” dimenzijom, posebno prijetnjama ili nasiljem protiv povratnika i politickih manjina je dovela do vece usredsredjenosti na dostupna sredstva da bi se poboljšalo krivicno gonjenje takvih zlocina. Shodno tome, nametnuti Zakon o dopunama i izmjenama Zakona o Vrhovnom sudu Federacije uspostavlja sudsko vijeće u okviru Vrhovnog suda Federacije koje treba suditi u posebnim slucajevima ozbiljnih “federalnih zlocina”. Paralelno sa ovim naporima Zakon o federalnom tuzilastvu je dopunjen kako bi osiguralo efikasno krivicno gonjenje takvih zlocina. Pokazalo se da je tesko sprovesti ove izmjene, kako politicki tako i pravno. Medjunarodna zajednica stoga treba osigurati da ova tijela imaju poziciju i sredstva koja im trebaju da adekvatno obavljaju svoje funkcije.
53. **Izvršavanje presuda:** Izvršavanje presuda i odluka ostaje problematichno i iz politickih i iz materijalnih razloga. Zakon o sudskoj policiji u Federaciji, koji je stupio na snagu vec 1996. godine, nije znacajno promijenio situaciju. Sudska policija u Federaciji je aktivna u samo tri od deset kantona. Odgovarajući zakon jos uvijek ne postoji u RS. Stoga je neophodno uraditi novi zakon kojim bi se odredile efikasne sankcije za neizvršavanje presuda i sudskih odluka u oba entiteta.
54. **Sudovi za prekršaje:** Diskrecija i nedostatak potrebnih pravnih jamstva koji karakteriziraju sistem sudova za prekršaje ostaje razlog za zabrinutost. U osnovi, razmatraju se dva alternativna pristupa: (1) reorganiziranje i usmjeravanje sudova za prekršaje da bi se osiguralo da ispunjavaju osnovne standarde prava i ljudskih prava, ili (2) ukidanje sudova za prekršaje ili njihovo integrisanje u sistem regularnih sudova.
55. **Reforma zatvora:** Medjunarodna zajednica je nastavila da hitno zahtijeva reformu zatvora zajedno sa reformom sudstva u oba entiteta. Ocjena zatvorskih uslova sirom BiH koju je napravilo Vijeće Evrope 1998. godine (i njen nastavak od strane OHR-a u zadnjem kvartalu 1999. godine) ukazuju da se situacija polako poboljšava i da su osnovni standardi ljudskih prava obicno ispostovani. Postoje ipak strukturalni i organizacioni problemi sa kojima se suocavaju zatvorske sluzbe. Vijeće Evrope i ministarstva pravde oba entiteta su se slozili da uspostave zajednicki Upravni odbor o reformi zatvora. Takodje aktivnosti u nadgledanju zatvora koje sprovodi medjunarodna zajednica se moraju nastaviti da bi se osiguralo njihovo podlijezanje medjunarodnim standardima.

Pravo na fer sudjenje

Sudjenja za ratne zlocine pred domacim sudovima :

57. **Djedovic:** Ponovno sudjenje Djedovicu se konacno blizi kraju. Djedovic, po nacionalnosti Bosnjak i istaknuti vodja DNZ-a, osudjen je na prvostepenom sudu za ratni zlocin protiv civilnog stanovnistva na kaznu od 10 godina zatvora. Nakon cijelog niza saslusanja na sudu, ukljucujuci i saslanje svjedoka koji trenutno zive u Hrvatskoj a koje je obavljeno u Rijeci, ocekuje se da ce se datum za iznosenje završne rijeci odrediti na sljedecem saslanju koje je zakazano za 23. februar. Ostala sudjenja s dimenzijom ljudskih prava

Ostala sudjenja s dimenzijom ljudskih prava :

58. **Golubovic:** Nakon mnogo odlaganja i proceduralnih komplikacija, izgleda da je Visi kantonalni sud u Mostaru poceo da se bavi sustinom slucaja Golubovic, koji se tice ubistva cetveroclane srpske porodice u junu 1993. Medjutim, nedavno su tri osobe od sest osumnjiceni amnestirane za svoje uloge u tome. Ove tri osobe nisu optuzene za ubistvo nego za to sto nisu svojim nadredjenima javili za ovaj dogadjaj i sto nisu preduzeli radnje na sprecavanju pocinilaca da pocine ovo krivicno djelo. Ovakva primjena federalnog zakona o amnestiji je upitna i u fazi je revizije.
59. **Knezevic:** Dana 16. decembra 1999. godine, Vrhovni sud Republike Srpske je odbacio zalbu koju je ulozio javni tuzilac Srpskog Sarajeva. Tuzilac je ulozio zalbu nakon sto je Okruzni sud Sarajevo u avgustu 1998. godine oslobodio svih sest optuzenih za ubistvo Srdjana Knezevica, zamjenika nacelnika Centra javne sigurnosti Pale. Okruzni sud je u svojoj odluci objasnio da je dobar dio dokaznog materijala protiv optuzenih pribavljen 'pod sumnjivim okolnostima', te da su policajci koji su bili ukljuceni u istragu vrsili mucenje i maltretiranje nekoliko svjedoka i osumnjiceni. Ovakva odluka je u skladu sa rezultatima istrage Ureda za ljudska prava UNMIBH-a, koji je utvrdio da su policajci RS na nezakonit nacin lisili slobode cetnaest osumnjiceni i svjedoka i da su ih podvrgli mucenju i maltretiranju u periodu do deset dana, tjerajuci nekoliko pritvorenika da potpisu priznanja i daju inkriminirajuće izjave (vidjeti Javni izvjestaj HRO UNMIBH 1/99 Vanjski).
60. **Trbojevic:** Marko Trbojevic, sin ministra pravde RS, optuzen je za seksualno zlostavljanje tri mlade zene u Banjoj Luci u noci 27./28. avgust 1995. Sudjenje je osujetilo otprilike 15 pogresnih pocetaka. Sudjenje je konacno pocelo ozbiljno 24. decembra 1999. godine i jos traje. Postupak je politicki nabijen: ministar pravde je sam zastupao svoga sina u prvoj fazi postupka.
61. **Vikalo:** Bivsi premijer tuzlanskog kantona, Hazim **Vikalo**, suocen je sa optuzbama za korupciju za vrijeme kada je vrsio duznost tokom 1997. i 1998. godine. Sudjenje je pocelo u novembru 1999. i jos traje. Slucaj Vikalo je prvi slucaj korupcije/prevare protiv relativno visokog javnog duznosnika koji je dozivio pomak. Ovaj slucaj je slican slucaju Alagic koji se trenutno vodi u Sanskom Mostu. U ova slucaja krivicna prijava je podnesena protiv optuzenih zbog zloupotrebe sluzbenog poloaja.

Medjunarodni sud za ratne zlocine

61. **Hapsenja optuzenih za ratne zlocine:** Dana 20. decembra 1999. godine, SFOR je zadrzao Stanislava **Galica**, penzionisanog general-majora Vojske Republike Srpske u Banjoj Luci. Stanislav Galic je optuzen za cetiri tacke optuznice po osnovu licne krivicne odgovornosti i komandne odgovornosti i tri tacke po osnovu krsenja zakona i obicaja rata na duznosti komandanta 'Romanijskog korpusa' Vojske Republike Srpske u periodu izmedju 1992. i 1994. godine. Optuzba se odnosi na namjerno provodjenje akcija granatiranja i pucanja snajperom na civilno stanovnistvo u Sarajevu od strane snaga koje su bile pod njegovom komandom.
62. Zoran **Vukovic** je zadrzan od strane SFOR-a u Foci 23. decembra. Optuznica protiv Vukovica se zasniva na osam tacaka, cetiri za zlocin protiv covjecnosti i cetiri za ratni zlocin. Optuznica je pokrenuta juna 1996. Dana 25. januara, u Visegradu je SFOR zadrzao Mitra **Vasiljevica**. Optuzba Vasiljevica je potvrđjena i zapevacena 26. oktobra 1998. godine. On je optuzen za

sedam tacaka po osnovu licne krivicne odgovornosti za zlocin protiv covjecnosti i sedam tacaka po osnovu kršenja zakona i obicaja rata za navodno ucesce u masovnim ubistvima, mucenju i drugim vidovima okrutnog tretmana bosansko-muslimanskog stanovnistva, ukljucujuci zene, djecu i starije osobe, na podrucju Visegrada u istocnom dijelu Bosne i Hercegovine, tokom maja 1992. godine i oktobra 1994.

63. SFOR je ukupno uhapsio sedamnaest (17) navodnih ratnih zlocinaca u BiH. Dvadeset osam (28) ih je jos na slobodi, uglavnom na podrucju Republike Srpske, a trideset pet (35) osoba je u pritvoru u objektima Medjunarodnog tribunala u Hagu.
64. **Odluka u slucaju Kupreskic i ostali:** Dana 14. januara Sudsko vijece Medjunarodnog tribunala (ICTY) izdalo je odluku u slucaju Kupreskic i ostali. Ovaj slucaj se odnosi na masakar pocinjen 16. aprila 1993. godine u Ahmicima (Srednja Bosna). Od sest optucenih bosanskih Hrvata jedan je oslobodjen, dok je ostalih pet osudjeno na zatvorsku kaznu od 6 do 25 godina. Ovo je prvi put da je Sudsko vijece imalo priliku da definira sastavni element termina 'progon' prema clanu 5 (h) Statuta kao 'tesko ili flagrantno uskracivanje, na osnovama diskriminacije, fundamentalnog prava koje se garantuje medjunarodnim obicajnim ili ugovornim pravom, koje doseze isti nivo tezine kao i drugi akti zabranjeni clanom 5 (f) Statuta'. (...)” Postojanje potrebe krivicne namjere se vidi u namjeri diskriminacije, napada na lica po osnovu njihove rasne ili vjerske pripadnosti ili politicke pripadnosti kao i saznanja o rasprostranjenoj ili sistematskoj prirodi napada na civile”. Bosanski Hrvati u Vitezu i Mostaru su organizirali mirne demonstracije protestirajuci protiv takve odluke.
65. **Glavna tuziteljica Haskog tribunala, Carla Del Ponte, osudila je aktivnosti bosanskih Hrvata koje su usmjerene protiv Tribunala.** Informacije koje su pribavile Stabilizacijske snage pod vodjstvom NATO-a (SFOR) tokom operacije 'Westar' provedene u oktobru 1999. godine u zapadnom Mostaru i objavile u decembru 1999. otkrile su znacajne anti-Daytonske aktivnosti koje su provodile tajne obavjestajne sluzbe bosanskih Hrvata, i koje su usmjerene protiv Daytonskog sporazuma, gradjana BiH i medjunarodnih organizacija u BiH. Prema informacijama SFOR-a, jedna od operacija je bila usmjerena na istrazni tim Medjunarodnog tribunala. U izjavi za javnost od 17. decembra, Del Ponte je osudila takvo ponasanje i naglasila da sve strane u Bosni i Hercegovini treba da suradjuju sa Medjunarodnim tribunalom.
66. U toku decembra 1999. istrazitelji Medjunarodnog tribunala su proveli saslušanja sedam pripadnika VRS (Vojske Republike Srpske) u Banjoj Luci. Prema dostupnim javnim informacijama, ovi pripadnici su pristupili saslušanju dobrovoljno, uz saglasnost organa RS, nakon datih garancija da nece biti uhapšeni od strane Medjunarodnog tribunala.

Nestala lica

67. **UN objavljuje izvjestaj o masakru u Srebrenici:** Generalni sekretar Ujedinjenih nacija je u novembru objavio izvjestaj o Srebrenici, podnesen u skladu sa stavom 18 rezolucije Generalne skupstine br. 53/35 od 30. novembra 1998. godine. U tom stavu, generalni sekretar trazi da se izda sveobuhvatan izvjestaj koji ce sadrzavati 'procjenu dogadjaja koji datiraju iz vremena uspostavljanja zasticene zone Srebrenica, 16. aprila 1993. godine, do ovjere mirovnog sporazuma od strane Vijeca sigurnosti prema rezoluciji 1031 (1995) od 15. decembra 1995, imajući u vidu relevantne odluke Vijeca sigurnosti i postupke Medjunarodnog tribunala u ovome pogledu.' Generalna skupstina je podstakla zemlje clanice i druge koje se ovo tice da osiguraju relevantne informacije.
68. Uprkos mandatu UN-a da 'odvrati napade' na Srebrenicu i ostalih pet 'zasticenih zona' u Bosni i Hercegovini, u ovim zonama i oko njih je ubijeno do 20 000 ljudi, najvećim dijelom bosanskih Muslimana. Uz to, vecina od 117 clanova UNPROFOR-a koji su izgubili zivot u Bosni i Hercegovini su poginuli u zasticenim zonama i oko njih.
69. Osnovna svrha izvjestaja je da se izvrši uvid u ulogu Zastitnih snaga Ujedinjenih nacija

(UNPROFOR) u padu Srebrenice kao i u skoro zaboravljenom slučaju Zepe. U izvjestaju se takodjer pominje kako je medjunarodna zajednica, buduci da nije djelovala odlucno u toku ovih svih događanja, nasla novu snagu nakon pada Srebrenice. U izvjestaju se takodjer dokumentuje da je nakon posljednjeg napada Srba na zasticenu zonu Sarajevo pokrenuta usredsredjena vojna akcija kako bi se osiguralo da do takvih napada vise ne dodje.

70. U pregledu razloga propasti politike zasticenih zona, izvjestaj ilustrira proces u toku kojega su se Ujedinjeni narodi nasli u julu 1995. godine suoceni sa ovim sokantnim događajima. U izvjestaju se raspravlja pitanje odgovornosti, te se zakljucuje da Ujedinjeni narodi moraju dijeliti tu odgovornost. Pripremanjem ovog izvjestaja, Generalni sekretar je zelio da jasno oslika vaznost koju pridaje rasvjetljavanju događaja koje sudac Riad (iz Medjunarodnog tribunala o optuznicama Karadzica i Mladica za njihovu ulogu u masakrima u Srebrenici) naziva "najmracnijim stranicama ljudske historije".
71. **Ukupan broj nestalih lica u Bosni i Hercegovini:** Na datum 31. januar, prema ICRC-u (Medjunarodni komitet crvenog krsta/kriza), ukupan broj nestalih lica, cija sudbina nije poznata nakon sukoba u Bosni i Hercegovini izmedju 1992. i 1995. godine, trenutno iznosi **17 467**. Broj nestalih sa podrucja Srebrenice je **7 421** lice. Tokom 1999. godine lokalne komisije za trazenje nestalih lica su ekshumirale oko 1 900 tijela sa oko 500 lokacija u svim dijelovima zemlje. Vecina ekshumiranih tijela, oko **1 200**, jesu Bosnjaci, nekih 580 su Srbi i 118 Hrvati.

Ekonomska i socijalna prava

72. **Zaposljavanje i nediskriminacija:** U novembru 1999. godine ILO je izdala izvjestaj u vezi sa tuzbama koje je podnio Sindikat metalских radnika BiH i Savez nezavisnih sindikata u novembru 1998. godine, a koje se ticu diskriminacije u dva velika mostarska preduzeca Aluminij i Soko.
73. Izvjestaj koji je pripremio tripartitni komitet nezavisnih eksperata koji je ispitivao ovaj slucaj – uvidja da je doslo do kršenja Konvencije br. 111 koja se tice diskriminacije u zaposljavanju i diskriminacije profesije kao i kršenje Konvencije br. 158 koja se tice zaključenja radnog odnosa. Komitet je takodjer utvrdio kršenje Konvencije br. 81 koja se tice inspekcije rada, budući da kantonalnoj inspekciji rada kantonalno ministarstvo za socijalnu zastitu nije dozvolilo da posjeti ovo preduzece (iako su prema standardima ILO-a inspektori rada imali pravo da izvrse iznenadne posjete bez prethodnog odobrenja).
74. Iako je Konvencija br. 111 stupila na snagu 1994. godine u BiH a navodi se odnose na 1992. godinu, komitet je utvrdio da "su stetne posljedice navodnih kršenja bile na snazi i nakon stupanja na snagu Konvencije br. 111", u smislu da otpusteni radnici ni do danas nisu vraceni na posao, niti su primili zaostatke licnih dohodaka koji im se duguju kao ni bilo kakvu nadoknadu.
75. Komitet nezavisnih eksperata je naglasio da je "primarna odgovornost svake drzave koja ratificira konvenciju ILO-a da osigura njeno stvarno provodjenje", dodajuci da "sto se tice Konvencije br. 111, ugradjivanje principa diskriminacije u zaposljavanju u Ustav ili zakonodavstvo, samo po sebi nije dovoljno da se osigura provodjenje tog principa u praksi; takodjer je neophodno osigurati garancije svim radnicima da se njihova nacionalna pripadnost ili religijska pripadnost nece smatrati razlogom za otpustanje".
76. U svojim preporukama Komitet je pozvao Vladu BiH "da poduzme potrebne mjere kako bi se osiguralo da radnici otpusteni iz Aluminija i Sokola samo po osnovu pripadnosti bosnjackom ili srpskom narodu ili po osnovu njihove vjerske pripadnosti : "dobiju adekvatnu nadoknadu za stetu koju su pretrpjeli; dobiju isplatu zaostalih plaća i svih drugih beneficija na koje bi imali pravo da nisu bili otpusteni; i da se u sto vecoj mjeri vrate na posao bez gubitka beneficija staza". Ako je povratak na posao nemoguc, Vlada se poziva "da osigura pokretanje sluzbenog postupka prekida radnog odnosa". Aluminij je u novembru primio na posao nekoliko lica srpske i bosnjacke nacionalnosti. Medjutim, imajući u vidu ukupan broj zaposlenih, ovaj omjer je

zanemarljiv.”

77. **Federalni Zakon o radu:** Cetvrtog februara prestao je da vazi clan 143. federalnog Zakona o radu, koji je objavljen u “Sluzbenim novinama” 5. novembra 1999. godine. Ovim clanom bila je predvidjena nadoknada za radnike koji su tokom rata poslani na cekanje a nisu ponovo zaposleni. Za one bivse radnike koji nisu bili na cekanju, ovaj clan je predvidjao rok od tri mjeseca za stupanje u kontakt s bivsim poslodavcem u cilju ponovnog uspostavljanja radnog odnosa. Ukoliko je odredjena osoba zadovoljavala uslove iz clana 143. a nije postigla dogovor s bivsim poslodavcem, on ili ona su onda imali pravo na nadoknadu. Mali broj radnika je bio upoznat s ovom odredbom jer federalna vlada nije obavijestila stanovnistvo da mogu traziti ovu nadoknadu.
78. **Sindikati i ravnopravnost polova:** Od 27. do 29. januara je u organizaciji Medjunarodne konfederacije nezavisnih sindikata u Madjarskoj odrzana konferencija zena iz Istocne Evrope. ICFTU BiH je uzeo ucesca u ovom skupu zajedno sa zenama clanovima sindikata u BiH. Posto sindikati u BiH imaju vrlo malo clanova zena (od 38 sindikata u BiH, zene su predsjednici samo tri sindikata, pri cemu nijedan od ta tri sindikata nije u Republici Srpskoj), dogovoreno je da ce se zene u BiH organizovati u cilju njihove vece zastupljenosti i vrsenja rukovodecih funkcija u sindikatima.

Prava u oblasti kulture: pravo na obrazovanje

79. **Završena provjera udzbenika po skolama:** OHR je objavio preliminarni izvjestaj o “provjeri udzbenika po skolama”, koji je zasnovan na istrazivanju koje su sirom zemlje izvršili OSCE, OHR, ECMM i SFOR-CIMIC. Cilj ovih provjera je bio da se utvrdi da li se škole pridržavaju obaveza koje su ministri obrazovanja Federacije i Republike Srpske preuzeli 20. avgusta 1999. godine. Direktori svih škola su trebali “zacrnuti” sadržaje koji su smatrani uvredljivim. Izvršen je obilazak više od polovine od ukupnog broja općina u BiH u cilju provjere po skolama. Utvrđeno je da je najviši stepen postivanja ostvaren u skolama u kojima se primjenjuje bosnjacki nastavni plan i program, dok je stepen postivanja u skolama sa hrvatskim nastavnim planom i programom bio nešto niži. U skolama koje rade po srpskom nastavnom planu i programu bio je prisutan najviši nivo djelimicnog postivanja ili nepostivanja. Provjere ce se vrsiti i u narednih nekoliko mjeseci, narocito u osjetljivim podrucjima u Federaciji i Republici Srpskoj.
80. **Dostavljeni prateci aneksi za skolske udzbenike:** Prateci aneksi za skolske udzbenike uvezene iz Beograda i Zagreba (koji jos uvijek cine vecinu udzbenika koji se u upotrebi u skolama u Republici Srpskoj i hrvatskom dijelu Federacije) su nakon dugog odlaganja i opstrukcije od strane srpskih i hrvatskih vlasti dostavljeni medjunarodnoj zajednici u januaru 2000. godine. Sadasnji udzbenici su problematicni jer se u njima ne pominje Bosna i Hercegovina nego SRJ i Hrvatska. Trenutno se vrsi pregled ovih pratecih aneksa, u kojima bi se eksplicitno trebala pominjati Bosna i Hercegovina, a koji ce na kraju biti prilozeni uz udzbenike iz “nacionalne grupe predmeta”.
81. **Simpozij na temu reforme nastavnog plana i programa:** U Sarajevu je 7. i 8. februara 2000. godine u organizaciji UNESCO-a i OHR-a odrzan simpozij o reformi nastavnog plana i programa u BiH. Cilj simpozija je bio da se razmotri sadasnje stanje u oblasti obrazovanja u zemlji, koja je gotovo u potpunosti podijeljena na etnickoj osnovi. Jedan od glavnih zakljucaka bio je da je model nastavnog plana i programa koji najbolje odgovara trenutnim potrebama BiH svicarski model. Ovaj model podrazumijeva nastavni plan i program sa visokim nivoom koordinacije izmedju vlasti entiteta, prakticne mehanizme koordinacije, medjusobnu razmjenu informacija o promjenama i desavanjima u dva sistema, te medjusobno priznavanje svjedocanstava. Svaki konstitutivni narod bi trebao ponuditi module nastavnog plana i programa koji ce biti integrirani u nastavni plan i program ostalih, narocito u oblasti kulture i jezika.

82. **Obrazovanje u Bosni i Hercegovini - izvjestaj Vijeca Evrope za Svjetsku banku:** Izvjestaj koji je objavljen 10. novembra 1999. godine bavi se pitanjem na koji se nacin sadasnji, duboko podijeljeni obrazovni sistem u Bosni i Hercegovini moze pribliziti savremenim standardima dobre javne uprave, te postati instrumentom pomirenja umjesto faktorom podjele u Bosni. Zasnovan na opseznom istrazivanju, ovaj izvjestaj dokumentuje i daje podatke o mnogim aspektima sadasnjeg obrazovnog sistema u BiH, te razmatra pitanja kao sto su odnos broja učenika i nastavnika, budzeti za javno obrazovanje, te nivo strucne spremlje nastavnika sirom zemlje.
83. Na osnovu ovog ispitivanja, izvjestaj istice dva kljucna pitanja: potrebu proizvodnje i razmjene informacija o obrazovanju u BiH na svim nivoima sistema, te potrebu stvaranja i razvijanja zajednickih institucija i mehanizama u BiH, usmjerenih u pravcu strucne saradnje i koordinacije izmedju konstitutivnih grupa a ne u pravcu podjele politicke kontrole. U zakljucku izvjestaja se kaze da pitanja s kojima se BiH suocava u oblasti obrazovanja, iako ozbiljna, nisu nepremostiva. U izvjestaju se tvrdi da se napredak moze postici ukoliko se obrazovanje prestane koristiti kao platforma za propagiranje politickih i nacionalnih ambicija.

Sloboda izrazavanja i medija

84. **Specijalni izvjestaj Ombudsmena Federacije:** Ombudsmeni Federacije Bosne i Hercegovine su u decembru 1999. godine dostavili (Parlamentu Federacije i vladi Federacije) **Specijalni izvjestaj o slobodi informisanja i zakonskom regulisanju uvrede i klevete u Federaciji BiH.** U izvjestaju se daje kratki pregled sudske prakse u Federaciji prije i poslije odluke Visokog predstavnika iz jula 1999. godine, kojom su ukinute kaznene odredbe za krivicna djela uvrede i klevete u Federaciji. Takodje je dat i kriticki osvrt na **Nacrt zakona o naknadi stete prouzrokovane uvredom i klevetom** iz decembra 1999. godine, koji je predlozila Vlada Federacije (koji je upućen Parlamentu Federacije na usvajanje, ali koji je Vlada povukla u januaru). U izvjestaju se na kraju daju konkretne preporuke za modele zakona koji trebaju biti izradjeni u skladu sa medjunarodnim standardima.
85. Mogucnost zatvorske kazne za krivicna djela uvrede i klevete (od 3 mjeseca do 3 godine) prema Krivicnom zakonu Federacije BiH ostala je na snazi do Odluke Visokog predstavnika u julu 1999. godine. Prema pregledu sudske prakse u Opstinskom sudu I u Sarajevu (najveci broj medija ima sjediste u centru Sarajeva, sto ovaj Sud cini nadležnim sudom u mnogim slucajevima), tokom 1997. i 1998. godine bilo je ukupno 56 krivicnih slucajeva koji su ukljucivali uvredu i klevetu. Vecina tih slucajeva pokrenuta je protiv novinara i urednika. U toku 1999. godine pokrenuto je osam novih slucajeva protiv novinara i urednika. Vecina tuzbi pokrenuta je protiv urednika sedmicnih listova "Slobodna Bosna" i "Dani". U jednom slucaju u toku 1999. godine glavni i odgovorni urednik "Slobodne Bosne" osudjen je na uvjetnu kaznu zatvora, a jos se cekaa na rjesavanje nekoliko sudskih slucajeva.
86. U izvjestaju Ombudsmena Federacije istice se da se uprkos Odluci Visokog predstavnika kojom su ukinute krivicne kazne za ova krivicna djela krivicna sudjenja nastavljaju, sto je protivno cilju navedene odluke. Glavni razlog zbog kojeg se kritikuje federalni Nacrt zakona jeste da su predlozene novcane kazne neprihvatljivo visoke s obzirom na materijalni polozej novinara i stampe, te da bi one predstavljale pravu prijetnju slobodi medija. Ombudsmeni Federacije su u svom izvjestaju preporucili potpuno ukidanje krivicnih djela uvrede i klevete, usvajanje zakona o gradjanskom postupku za nadoknadu stete, ali sa nominalnom novcanom kaznom (od 1 KM) ili mnogo nizim novcanim kaznama od onih predlozenih u federalnom nacrtu, uz obavezu tuzene strane da objavi presudu kao nacin utvrdjivanja cinjenica i istine.
87. **Ombudsmeni Federacije daju prioritet slobodi izrazavanja:** Gospodin Halilovic je sredinom novembra imenovan na funkciju Specijalnog pomocnika Ombudsmena Federacije za medije, u okviru koje ce se usredsrediti na pitanja vezana za medije u uredu Ombudsmena

Federacije. On ce pratiti slucajeve i intervenirati tamo gdje dodje do povrede prava na slobodu izrazavanja i kretanja profesionalnih novinara, te razmatrati aktivnosti svih institucija Federacije, Kantona i opcina koje su vezane za medije. Takodje ce pratiti provedbu zakona o medijima u BiH, te davati preporuke u vezi sa izradom novih zakona o medijima. Ovaj posao je od kljucne vaznosti za promovisanje i zastitu slobode medija u Federaciji Bosne i Hercegovine.

88. **Helsinski komitet za ljudska prava u BiH ustanovio da je sloboda izrazavanja ogranicena:** Helsinski komitet za ljudska prava u BiH je u decembru 1999. godine objavio izvjestaj pod nazivom "Položaj medija u BiH u kontekstu ljudskih prava", u kojem se analizira stanje u pogledu slobode izrazavanja, slobode medija i položaja novinara u Bosni i Hercegovini. Helsinski komitet navodi primjere nekoliko napada na novinare i prijetnji upucenih novinarima, kao i razlicite slucajeve koji pokazuju kako je vrsen pritisak na medije i novinare. Helsinski komitet u kratkim crtama definise sest razlicitih kategorija kršenja slobode izrazavanja i slobode stampe: ugrozavanje licne sigurnosti novinara i fizicki napadi, pritisci na javne medije i novinare, bliskost izvora informacija i nedostupnost informacija, zakonska regulativa, te zloupotreba medija i finansijskog položaja medija i novinara. Helsinski komitet zakljucuje da je stanje u pogledu slobode izrazavanja i slobode medija tokom izvjestajnog perioda bilo vrlo tesko, te preporucuje da se sveukupna reforma medijskog sistema u BiH ubrza putem zakonske reforme, kao i putem daljeg angazmana medjunarodnih organizacija u ovim aktivnostima, ukljucujuci i finansiranje.

Zastita ljudskih prava od strane domacih institucija

Napredak u radu Institucija (1. novembar 1999. godine do 31. januara 2000. godine):

Reg. slucajevi	Dom za ljudska prava	Ombuds. za BiH	CRPC
Reg. slucajevi	3,613 (+646)	3848 (+267)	248,000 (to Dec 99 +appr. 21,000)
Zakljuceni sluc.	429	1539 (+141)	72,800 (to Dec 99 +appr. 6,800)

Podaci u zagradama odnose se na promjene do kojih je doslo u odnosu na oktobarski izvjestaj HRCC-a. Sto se tice Doma, broj zakljucenih slucajeva utvrdjen je koristenjem drugacijeg sistema brojanja i stoga se nije mogao uporediti sa ranijim izvjestajima. Osim toga, CRPC je izvrrio provjeru rekonstrukcije u 23,500 slucajeva.

Ombudsmen za BiH:

90. **Objavljeni izvjestaji:** Vecina slucajeva objavljenih u izvjestajnom periodu odnosi se na stambena pitanja, i to na neuvodjenje podnosilaca zahtjeva u posjed stana u roku utvrdjenom entitetskim zakonima. Specijalni izvjestaj u kojem se daje pregled ovih pitanja objavljen je 27. januara 2000. godine. Ombudsmen za BiH je istakla da "Iako ljudska prava podrazumijevaju mnogo vise od samih stambenih pitanja, veliki broj takvih slucajeva dokazuje da je stambeni problem kljucni momenat u Bosni i Hercegovini poslije rata. U kontekstu pitanja povratka gore pomenuta politicka pozadina postaje najvidljivija, te stoga institucije koje se bave ljudskim pravima danas u Bosni i Hercegovini usmjeravaju svoju paznju na ovo pitanje."
91. **Postivanje i sporazumno rjesavanje:** Ombudsmen za BiH je u svojim mjesecnim pregledima u toku izvjestajnog perioda navela 11 slucajeva u Federaciji koji su rijeseni prije ili nakon sto je odluka donesena, te 2 slucaja u Republici Srpskoj. Medju tim primjerima su:
92. **U slucaju Z.D. protiv Federacije Bosne i Hercegovine nije** izvršena obavezujuca upravna odluka o uvođenju podnosioca zahtjeva u posjed stana. Podnosilac zahtjeva je uveden u posjed svog stana u roku koji je Ombudsmen za BiH dala Vladi FBiH. Ombudsmen je stoga zakljucila istragu.

93. **Slučaj Dijana Brkic protiv Republike Srpske** odnosio se na prisilnu delozaciju iz njene kuće 1995. godine. Podnosilac zahtjeva je od jula 1996. godine podnijela nekoliko zahtjeva za povratak u svoju kuću, između ostalog i zahtjev za prisilnu delozaciju nezakonitih korisnika, u skladu sa odgovarajućom presudom prvostepenog suda u Bijeljini od 22. januara 1997. godine, te zahtjev za povratak, u skladu sa **Zakonom o prestanku primjene Zakona o napustenoj imovini**. Zvanicnici Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica iz Bijeljine obavijestili su Ombudsmena za BiH da je podnosilac zahtjeva uvedena u posjed svoje kuće, te je Ombudsman za BiH zaključila istragu. .
94. Tri slučaja protiv Federacije Bosne i Hercegovine odnosila su se na propust nadležnih stambenih organa da provedu odluke donesene u korist podnosioca zahtjeva i da vrate stanove u posjed istih. Ombudsman je ustanovio kršenje ljudskih prava koja su zagarantirana Evropskom konvencijom o ljudskim pravima (ECHR) i preporučio da Vlada F BiH osigura da podnosioci zahtjeva budu vraćeni u stanove. Vlada je u potpunosti ispoštovala preporuke Ombudsmana.
95. U predmetu Verica Vuckovic protiv Republike Srpske, podnosilac zahtjeva nije primila administrativno rješenje po podnošenju zahtjeva za povrat stana na kojem je podnosilac zahtjeva bila nosilac stanarskog prava. Međutim, nakon što je ured Ombudsmana o ovom predmetu obavijestio Vladu Republike Srpske, nadležno Opcinsko odjeljenje za izbjeglice i raseljena lica izdalo je rješenje kojim se priznaje pravo podnosioca zahtjeva da se vrati u svoj stan. Prema tom rješenju, privremeni korisnik je morao napustiti stan najkasnije do 20. decembra 1999.god. Međutim, podnosilac zahtjeva i privremeni korisnik su se dogovorili da odlože ulazak podnosioca zahtjeva u posjed stana do 1. juna 2000.god. Njihov pisani sporazum je evidentiran od strane općinskog službenika. Kao rezultat ovoga je Ombudsman zaključio istragu.

(Dodatne informacije o radu Ombudsmana su dostupne na <http://www.ohro.ba/index.htm>.)

Dom za ljudska prava:

96. **Nove odluke:** Dom za ljudska prava se sastao četiri puta tokom perioda za koji se podnosi izvještaj i donio devetnaest odluka o meritumu a o mnogo više predmeta donesena je odluka o prihvatljivosti ili odbacivanju. Ovi predmeti se mogu pogledati na Internet adresi Doma (<http://www.gwdg.de/čujvr/hrch/hrch.htm>) ili, kao alternativa, primjerci istih se mogu dobiti ukoliko kontaktirate Dom u ulici Musala 9 u Sarajevu, tel. (387- 71) 212 - 064.
97. Ovih devetnaest odluka se odnosilo na stanarska/imovinska prava, hapšenje i pritvor/zlostavljanje, obezbjeđenje pravednog sudjenja, vjerska prava/diskriminaciju i dužinu građanske parnice. Za primjetiti je da slučajevi hapšenja i pritvora dodatno pojašnjavaju standarde Evropske konvencije o ljudskim pravima (ECHR) kod hapšenja i pritvora te prinudnog ili obaveznog rada (članovi 4, 5 i 6 Konvencije). Primjeri ovih nedavno riješenih predmeta uključuju:
98. **Mohamed Momani protiv Federacije Bosne i Hercegovine (CH/98/946):** Dom je ustanovio da nezakonito hapšenje i pritvor, kao i podvrgavanje prisilnom radu te zlostavljanje u periodu od 179 dana, bez postojanja optuzbe za prekršaj, predstavlja kršenje članova 3, 4 i 5 Evropske konvencije o ljudskim pravima. Dom je naredio da se sprovede istraga kako bi se pronašli oni koji su odgovorni te je naredio da se isplati kompenzacija.
99. **Sretko Damjanovic protiv Federacije Bosne i Hercegovine (CH/98/638):** Dom je ustanovio kršenje pri ponovnom sudjenju u tome što je "rezonovanje Kantonalnog suda krajnje neadekvatno i lišeno svega onog što bi ukazivalo na pravednost," što je predsjedavajući sudija sudskog vijeca koji je odbacio peticiju tužitelja bio predsjednik Okružnog vojnog suda u vrijeme kada je tužitelj osuđen, te da tužitelj nije imao pravednu sansu da podnese tužbu Vrhovnom sudjenju protiv odluke Kantonalnog suda. Dom je naredio da ponovno sudjenje započne u roku od šest mjeseci.
100. **Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini protiv Republike Srpske (CH/99/2177):** Dom

je ustanovio da po zatvaranju Muslimanskog groblja 1994.god., naknadni propust Općine Prnjavor da dopusti pokope Muslimana (bez opravdanja) predstavlja kršenje člana 9 Evropske konvencije o ljudskim pravima, sloboda religije. Dom je naredio da odluka kojom se zatvorilo groblje bude opozvana u roku od mjesec dana.

101. **Provođenje odluka:** U toku perioda za koji se podnosi izvještaj, Federacija Bosne i Hercegovine je ispoštovala mnoge nerijesene dodjele kompenzacija, i blizu je postizanja potpunog postivanja odluka što se tiče njenih obaveza za dodjelu odšteta. Uz to, u toku perioda za koji se podnosi izvještaj, provođenje odluke je postignuto u predmetu D.M. protiv BiH i F BiH (slučaj povrata imovine u Livnu) putem vraćanja u posjed podnosioca zahtjeva kao i potpuno postivanje odluke u predmetu Zahirović protiv BiH i F BiH (slučaj autobuske kompanije iz Livna). RS je je izvijestila da su u predmetima koji se odnose na "ugovore o korištenju stana", izmjene i dopune od dana 27. oktobra 1999.god. na zakone RS dovele do postivanja odluka i spriječile dalja kršenja. RS je također saopstila da je isplatila svoje tri nerijesene kompenzacije. Uz to, rješavaju se predmeti vojnih stanova JNA, tako da podnosioci zahtjeva dobivaju naloge o saglasnosti za registriranje svog vlasništva u imovinskim knjigama.
102. Međutim u predmetu Islamska zajednica u BiH protiv Republike Srpske (slučaj džamija iz Banja Luke), nije doslo do postivanja odluke u vezi sa davanjem dozvole da se džamije ponovno izgrade. Pored toga, nije doslo do postivanja odluka u 20 imovinskih predmeta u Gradiskom, niti u predmetu Matanović, prvom predmetu Doma, koji uključuje nestanak u RS-u. U Federaciji, za četiri imovinska predmeta odluke nisu ispoštovane, i nisu riješeni svi predmeti koji se tiču JNA.

KOMISIJA ZA IMOVINSKE ZAHTJEVE IZBJEGLICA I RASELJENIH LICA:

103. Do kraja 1999.god., Komisija za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica (CRPC) primila je ukupno 194. 401 zahtjev koji se odnose na 248.079 stambenih jedinica diljem BiH, a izdala je ukupno 72.801 konačnih i obavezujućih odluka. Uz to, CRPC je primila zahtjeve za provjeru ukupno 23.580 stambenih jedinica koje su agencije za obnovu odredile za popravak, uključujući sve one agencije koje se financiraju od strane EC DG1A i ECHO fondova. Sa donošenjem Zakona o provedbi odluka CRPC-a, Komisija je zamijetila izvještaj napredak u vezi sa sprovođenjem njenih odluka od strane nadležnih administrativnih organa u skladu sa njihovom obavezom prema Aneksu 7, omogućivši tako još jednom broju imaoća rješavanja da vrate u posjed svoju imovinu. Međutim, preostalo je da se obavi još mnogo posla. . *(Dodatne informacije o radu CRPC su dostupne na adresi <http://www.crpc.org.ba>.)*

Budućnost institucija:

104. Narodna skupština Republike Srpske je 8. februara usvojila Zakon o ombudsmenima, kojim se uspostavlja multietnička institucija Ombudsmana u RS. Nova stalna Institucija Ombudsmana će ispitivati kršenja ljudskih prava i neefikasan rad administracije u RS te donijeti preporuke u svrhu pozitivnih promjena. Prva tri ombudsmana će imenovati Ombudsman za BiH, po izvršenim konsultacijama sa zvaničnicima RS-a, OHR-a i OSCE-a. Zakon će stupiti na snagu kada bude objavljen u službenom listu, za šta se očekuje da će biti potrebno mjesec dana.
105. Zakonodavni organi Federacije vode raspravu o sličnom nacrtu zakona o Ombudsmanu Federacije. Nacrt zakona je prodao prvo čitanje (od dva) u Zastupničkom domu, sa unosom samo neznatnih promjena. Ovaj zakon će pojašniti i proširiti postojeće odredbe u Ustavu Federacije, osiguravajući zakonodavni osnov za ovu instituciju. Zakon se trenutno nalazi pred Domom naroda u prvom čitanju.
106. Zakon o državnom ombudsmanu je prezentiran Ministarstvu civilnih poslova i komunikacija BiH. Izražena je široka podrška za ovaj zakon. Zakon će biti prezentiran parlamentu BiH preko odgovarajućih kanala, iako status Vijeća ministara može odgoditi usvajanje ovog zakona.

Nevladine organizacije i civilno drustvo

106. Kuca za ljudska prava i Helsinski komitet za ljudska prava u BiH – Koalicija NVO-a u BiH “Izbori 2000”: Kuca za ljudska prava i Helsinski komitet za ljudska prava u BiH osnovali su Koaliciju NVO-a koja ce biti ozvanicena 25. februara 2000.god. Ova Koalicija je otvorena za sve NVO-e koji se bave izborima, ljudskim pravima, demokratizacijom, organizacijama mladih i organizacijama zena kao i za ostale koje su zainteresirane da se aktivno pridruze aktivnostima Koalicije. Koalicija ce usmjeriti svoje aktivnosti i raditi na pitanjima edukacije i motiviranja glasaca, na javnoj debati vezanoj za nacrt izbornog zakona kao i na promatranju izbora i implementaciji izbornih rezultata..

Razvoj politike

107. 25 januara 2000.god. Radna grupa za ljudska prava (HRTF) se sastala da ponovno razmotri i odobri prio prioritete za 2000 -tu godinu vezane za pitanja koja se odnose na ljudska prava u Bosni i Hercegovini. U sastavu Radne grupe za ljudska prava, kojom predsjedava Visoki predstavnik, su voditelji glavnih medjunarodnih organizacija prisutnih u Bosni i Hercegovini kao i predstavnici domacih institucija za pitanja ljudskih prava. Na svom godisnjem sastanku, Radna grupa za ljudska prava odobrila je program prioriteta u cijem su fokusu pitanja kao sto su: imovinska pitanja, pitanja obrazovanja, zaposljavanja, penzija; vladavine zakona i transparentnosti u administraciji; te jacanja domacih institucija koje se bave pitanjima ljudskih prava. Radna grupa za ljudska prava je konstatirala da je glavna prepreka za potpuno ostvarenje ljudskih prava u BiH i dalje opstrukcija zvanicnih organa vlasti. Radna grupa je takodjer izjavila da svi gradjani BiH, bez obzira na njihovu etnicku pripadnost, spol ili politicko misljenje moraju ocekivati ravnopravan tretman od strane organa vlasti, bilo da se radi o policijskim, pravosudnim ili administrativnim organima. (Kompletan primjerak dokumenta Radne grupe za ljudska prava pod nazivom “Prioriteti u oblasti ljudskih prava za 2000-tu godinu” su dostupni kod HRCC-a).

Dokumenti o ljudskim pravima: novembar 1999.god. - januar 2000.god.

Vijece Evrope za Svjetsku banku: “Obrazovanje u Bosni i Hercegovini – upravljanje, financije i administracija”, 10. novembar 1999.god.

CRPC i UNHCR, “Povratak, integracija u lokalnu zajednicu & imovinska prava”, novembar 1999.god.

Helsinski komitet za ljudska prava u Bosni i Hercegovini, “Izvjestaj o stanju ljudskih prava u Bosni i Hercegovini, januar – decembar 1999.god.”, 31. decembar 1999.god.

Helsinski komitet za ljudska prava u Bosni i Hercegovini, “Polozaj medija u BiH u okviru konteksta ljudskih prava, januar – decembar 1999.god.”, decembar 1999.god.

HRCC, Smjernice za oblast ljudskih prava.#4: “Smjernice o krivicnom gonjenju organa vlasti zbog nepropisnog izvršavanja njihovih duznosti”, 16. decembar 1999.god.

HRCC, “Prijem Bosne i Hercegovine u Vijece Evrope” Pregled napretka # 5, 16. januar 2000.god.

UNMIBH-ov Program procjene pravosudnog sistema (JSAP), “Nalozi za hapsenje, amnestija i sudjenje u odsustvu”, decembar 1999.god.

UNMIBH-ov program procjene pravosudnog sistema (JSASP), “Prelazni izvjestaj o zastojima kod pritvora:”, februar

2000.god.”

Ombudsmeni Federacije Bosne i Hercegovine, “Posebni izvjestaj o slobodi informiranja i zakonsko regulisanje uvrrede i klevete u Federaciji Bosne i Hercegovine”, 22. decembar 1999.god.

UNHCR, “Krajnje ugrozeni pojedinci: potreba za kontinuiranom medjunarodnom potporom u svjetlu teskoca vezanih za reintegriranje po povratku”, novembar 1999.god.

UNMIBH, “Procedure hapsenja i privodjenja u policiju u Federaciji Bosne i Hercegovine; Rezultati mikro-kontrole IPTF-a”, 4. novembar 1999.god.

Izvjestaj o Srebrenici UN-a – Izvjestaj Generalnog sekretara u skladu sa Rezolucijom 53/35 Generalne skupstine (1998), novembar 1999.god.

Organizacije-clanice HRCC

OHR: Aneksu 10 Daytonskog sporazuma, Ured Visokog predstavnika je zaduzen za koordinaciju civilnih aspekata sprovedbe mira u Bosni. OHR osigurava regionalnu prisutnost u zastiti ljudskih prava i radi u bliskoj saradnji sa ostalim agencijama koje nadgledaju stanje ljudskih prava kako bi razvio strategije i koordinirao intervencije. Za vise informacija uopste o OHR ili posebno o ljudskim pravima, molimo vas da kontaktirate:

Ured Visokog predstavnika

Emerika Bluma 1
Sarajevo, Bosna i Hercegovina
tel: 387-71-447-275
fax: 387-71-447-420
web: <https://www.ohr.int>

OSCE: Mandat OSCE proizilazi iz clana 10. Aneksa 6 Daytonskog sporazuma. Odjel za ljudska prava unapredjuje gradjanska, politicka, socijalna i ekonomska prava ukljucujuci imovinu, povratak, obrazovanje, zaposljavanje i ostala. Odjel za ljudska prava tumaci svoj mandat kako bi, inter alii, obuhvatio: nadgledanje i istrazivanje navoda o zloupotrebama ljudskih prava, kao i obuku domacih NVO. Njegovih 28 terenskih ureda i 4 regionalna centra dopustaju OSCE da osigura punu pokrivenost BiH teritorije i cine da je ova organizacija glavni ucesnik u bavljenju pitanjima koja se ticu ljudskih prava.

OSCE Odjel za ljudska prava

Dzenetica Cikma 2/4
Sarajevo, Bosna i Hercegovina
tel: 387-71-444-444
fax: 387-665-236
web: <http://www.oscebih.org>

UNHCR: Visoki komesarijat Ujedinjenih naroda za izbeglice je vodeca organizacija za implementaciju Aneksa 7 Daytonskog sporazuma koja garantuje prava raseljenih osoba na povratak u prvobitne domove. UNHCR osigurava medjunarodnu zastitu i pomoc izbjeglicama i raseljenim osobama i ostalim zainteresovanim osobama. Za vise informacija o UNHCR u Bosni i Hercegovini, molim vas da kontaktirate:

UNHCR

Unisova zgrada A
Fra Andela Zvizdovica 1
Sarajevo, Bosna i Hercegovina

tel: 387-71-666-160
fax: 387-71-470-171
web: <http://www.unhcr.ch>

UNMIBH/IPTF Human Rights Office: Ured za ljudska prava: Postojanje Medjunarodnih policijskih snaga je odredjeno Aneksom 11 Daytonskog sporazuma. Prema Rezoluciji 1088 Vijeca sigurnosti, rad IPTF obuhvata "istrazivanje ili pomaganje u istragama o zloupotrebama ljudskih prava od strane organa za sprovodjenje zakona." Glavni cilj Ureda za ljudska prava je da: istrazi kršenja ljudskih prava od strane organa za sprovodjenje zakona; odredjuje mjere za ispravljanje takvih kršenja i nadgleda i osigurava implementaciju korektivnih mjera. Da bi sproveo ove ciljeve, Ured za ljudska prava sprovodi istragu o ozbiljnim incidentima nesavjesnog obavljanja policijskih duznosti i sprovodi opsezne inspekcije agencija za sprovodjenje zakona da bi se osvrnuo na uporne pojedinačne nedostatke institucija. Ured za ljudska prava se sastoji od 145 medjunarodnih policajaca i 17 pripadnika medjunarodnog civilnog osoblja, koji su rasporedjeni sirom zemlje.

UNMIBH

Mese Selimovica 69
Sarajevo
tel: 387-71-496-265
fax: 387-71-496-539

OHCHR: 25 januara 2000.god.. godine OHCHR u Bosni i Hercegovini je dio Ureda Specijalnog predstavnika Generalnog sekretara UN (SRSG, zaduzen za UNMIBH). On je usmjeren na aktivnosti u obuci o ljudskim pravima i o pitanjima spolova i diskriminacije, sa posebnim naglaskom na socijalna i ekonomska prava. On nastavlja da daje podrsku mandatu Specijalnog izvjestioca Komisije za ljudska prava i ucestvuje u radu OHR-ovog Koordinacionog centra za ljudska prava (HRCC). Njegovo prisustvo je pravno zasnovano na godisnjim rezolucijama Komisije o ljudskim pravima, kao i na clanu XIII Aneksa 6 Daytonskog sporazuma.

Office of the High Commissioner for Human Rights

Ured Visokog komesara za ljudska prava
PTT zgrada, Mese Selimovica 18
71000 Sarajevo, Bosnia
tel: 387 71 49 6402, 6403
fax: 387 71 49 6438

Office of the High Representative